

Eurooppa-koulut
Pääsihteerin keskus toimisto

Opetuksellinen osasto

Viite: 2007-D-441-fi-5

Alkup.: EN

LASTENSUOJELU

Johtokunta hyväksyi kirjallisella menettelyllä, joka alkoi 21. huhtikuuta 2008 ja päättyi 13. toukokuuta 2008

LASTENSUOJELU

KANSALLISTEN VALTUUSKUNTIEN,

EUROOPPA-KOULUJEN REHTORIEN JA OPETTAJIEN VASTUU

Tausta

Eurooppa-koulujen järjestelmään kuuluvien lasten suojeleminen, huolenpito ja hyvinvointi ovat ensiarvoisen tärkeitä. Osana lastensuojelua on oleellisen tärkeää, että kaikki ne, joille on uskottu järjestelmän valvonta (joihin kuuluvat myös henkilöstön nimittämiseen ja koulun johtoon osallistuvat henkilöt), tekevät kaikkensa taatakseen, että jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä soveltuu tehtäväänsä, ja että oppilailla on mahdollisimman turvallinen koulutusympäristö.

Monet tekijät ovat johtaneet oheisen asiakirjan laatimiseen. Näitä ovat:

- tietoisuus siitä, että lasten kanssa tekemisissä olevien työntekijöiden soveltuvuus tarkistetaan erittäin vaihtelevin käytännöin eri jäsenvaltioissa; erilaiset käytännöt ja menettelyt voisivat jättää koulut oikeudellisesti katsottuna suojattomiksi, jos jotain ikävää tapahtuu;
- koulujen tulisi korjata toistuvasti esiin nousevat terveys- ja turvallisuuskysymykset, esimerkiksi koulun ulkopuolisten toimintojen yhteydessä;
- Euroopan unionin jäsenvaltioiden kasvanut kiinnostus lasten oikeuksiin, mikä todennäköisesti lisää vastuuvaatimuksia tulevaisuudessa tilanteissa, joissa laiminlyöntejä on huomattavissa ja todennettavissa.

Kaikkien edellä mainittujen tekijöiden perusteella tuntuu tarpeelliselta yhdistää samaan asiakirjaan kaikki hyvän käytännön suuntaviivat näiden lasten turvallisuuteen, terveyteen sekä fyysiseen, tunneperäiseen ja henkiseen hyvinvointiin vaikuttavista koulu-elämän osa-alueista. Asiakirja antaa yleisiä suuntaviivoja. Suosittelemme, että koulut varmistavat ryhtyvänsä asianmukaisiin toimiin asiakirjassa esitetyillä osa-alueilla. Usein tämä merkitsee omien yksityiskohtaisempien menettelyiden kehittämistä siten, että paikalliset olot otetaan huomioon.

Periaatteet

On ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että nimittämismenettelymme ja henkilöstön tarkistusmenettelymme avulla takaamme saman turvallisuustason ja huolenpidon kaikkien Eurooppa-koulujen kaikkien kansallisuuksien oppilaille.

Koulujen hengen tulisi perustua kaikkien kouluyhteisön jäsenten väliseen kunnioitukseen, jotta taataan oppilaiden itsekunnioitus ja säilytetään heidän oikeutensa tunneperäiseen ja fyysiseen yksityisyyteen. Mahdollisessa ilmitulon ja yksilön yksityisyyden suojan vaatimusten välisessä ristiriidassa lastensuojelu on tärkeintä.

Henkilökohtaiset vapaudet ja oikeus ihmisarvoon ovat jokaisen perustuslaillinen perusoikeus, mukaan lukien kaikki koulutukseen osallistuvat, mikä merkitsee muun muassa opiskelijoihin kohdistuvan fyysisen tai henkisen hyökkäyksen ja nöyryyttävän rangaistuksen kieltämistä.

Näiden oikeuksien olemassaoloon ei vaikuta se, miten oppilaat hoitavat velvollisuutensa, sillä oppilaiden ihmisoikeuksia ei voi yhdistää heidän velvollisuuksiensa täyttämiseen.

Pitää varmistaa, että mikä tahansa esiin tuleva lapsen hyvinvointiin ja suojeluun liittyvä huolestuttava tieto toimitetaan asianomaisen koulun henkilöstölle/rehtorille, joka ilmoittaa siitä tarvittaessa kansallisille viranomaisille ja että kaikki epäilyt käsitellään äärimmäisen vakavina asioina.

On ymmärrettävä ja kunnioitettava sitä, että lastensuojelutapausten käsittelyssä arkaluonteisuus ja ymmärrys ovat erittäin tärkeitä.

Lastensuojelun lakimääräinen vastuu jäsenvaltioissa on selvitettävä kaikissa tapauksissa.

Asiat

Varmistaessaan lasten turvallisuutta järjestelmä kohtaa ongelmia, jotka ovat väistämättömiä ympäristössä, jossa 27 erilaista valtiota omine lakeineen, painopisteineen ja lähestymistapoineen lähettävät opettajia seitsemässä eri valtiossa sijaitsevaan neljään-toista kouluun.

Ongelmiin kuuluvat:

- erittäin vaihteleva täysi-ikäisyyttä määrittävä lainsäädäntö
- erilaiset lähestymistavat opettajien nimittämiseen, niin menettelyiden, vaatimusten kuin käytäntöjenkin osalta
- mahdolliset ristiriitaisuudet nimittävän maan sekä työskentelymaan lakien ja vaatimusten välillä
- mahdolliset ristiriidat tietojen luovuttamisvaatimusten ja yksilön yksityisyyden suojan välillä kansallisessa ja kansainvälisessä lainsäädännössä
- koulujen rehtorien vastuu nimittää uskonnon ja elämäkatsomustiedon opettajat
- tarve selvittää lasten kanssa kouluissa työskentelevien muiden aikuisten taustat vapaaehtoisuusperiaatteen pohjalta
- tarve tarkistaa kaiken muun lasten kanssa toimivan henkilöstön taustat
- lasten suojeleminen kaikissa heidän koulutusvaiheissaan.

On kuitenkin tärkeä varmistaa, etteivät tunnistetut esteet ja vaikeudet saisi olla esteenä koulun tehokkaalle terveyteen, turvallisuuteen ja lastensuojeluun liittyvälle toimintapolitiikalle.

1. Koulun lastensuojelun suuntaviivat (Yleistä)

- 1.1 Yllä esitettyjen periaatteiden ja seuraavien suuntausten mukaisesti kullakin koululla on oltava lastensuojelupolitiikka ja -menettelyt (joissa huomioidaan paikallinen lainsäädäntö), jotka on toimitettava tiedoksi vanhemmille, joiden edustajien tulisi osallistua asiakirjan laatimiseen. Lastensuojelupolitiikan julkistaminen ja levittäminen olisi elintärkeätä, jotta voitaisiin varmistaa sen omaksuminen ja se, että kaikki kouluuyhteisön jäsenet noudattavat sitä.
- 1.2 Jokaisen asianomaisen vastuulla on toimia näiden periaatteiden ja suuntaviivojen mukaisesti, jotta oppilaiden hyvinvointi voidaan taata. Jokaisen kouluuyhteisön jäsenen on varmistettava, että hän itse ja muut noudattavat näitä suuntaviivoja.
- 1.3 Lastensuojelumenettelyjen tukemiseksi kunkin koulun tulisi nimetä yksi vanhempi henkilöstön jäsen lastensuojelun yhteyshenkilöksi, rehtori tai joku tämän nimittämä, joka pitää yhteyttä toimivaltaisiin kansallisiin lastensuojeluviranomaisiin ja joka

toimii tukihenkilönä kaikille niille henkilöstön jäsenille tai vapaaehtoisille, joilla on lastensuojelua koskevia huolia.

- 1.4 Koulujen tulisi kasvattaa lapsia opetusohjelmien mukaisesti henkisen, fyysisen ja seksuaalisen hyväksikäytön varalta osana parisuhde- ja sukupuolivalistusta sekä tupakoinnin, alkoholin ja huumeiden käytön kielteisistä vaikutuksista osana henkilökohtaisen terveystieteiden ohjelmaa. Koulujen tulisi myös opettaa oppilaille hyvää Internet-käyttäytymistä ja Internetin turvallista käyttöä, jotta he välttyvät verkkokiusaamiselta, vääriltä syytöksiltä jne.

2 Henkilöstö

Kaikkia henkilöitä, jotka ovat tekemisissä lasten kanssa Eurooppa-kouluissa (myös uskonnon opettajat) pyydetään toimittamaan rikosrekisteriasiakirja (tai vastaava asiakirja siitä maasta, jonka kansalainen hän on tai jossa on työskennellyt siihen asti) ennen työsuhteen alkamista.

2.1 Lähetetty henkilöstö

Jokainen jäsenvaltio vastaa siitä, että sen Eurooppa-kouluun lähettämä henkilöstö on sopiva työskentelemään lasten kanssa, niin kotimaassa kuin ulkomailla, ja että kansallisen lainsäädännön opettajia koskevat vaatimukset mukaan lukien lastensuojelulainsäädäntö täyttyvät.

2.2 Uskonnon opettajat

Uskonnon opettajien osalta heidät nimittävä uskonnollinen viranomainen varmistaa, että he ovat soveltuvia työskentelemään lasten kanssa ja että paikallista lainsäädäntöä (erityisesti lastensuojelulainsäädäntöä) noudatetaan.

2.3 Paikallisesti palkattu henkilöstö

Kukin koulu vastaa siitä, että koko paikallisesti palkattu henkilöstö (myös uskonnon opettajat) ovat soveltuvia työskentelemään lasten kanssa ja että paikallista lainsäädäntöä (erityisesti lastensuojelulainsäädäntöä) noudatetaan.

2.4 Muu henkilöstö, joka työskentelee lasten kanssa ilman valvontaa

Kaikki kouluissa työskentelevät henkilöt, jotka ovat tekemisissä lasten kanssa ilman valvontaa, tulisi tarkistaa asianmukaisen lainsäädännön pohjalta, ja ellei sellaista voida soveltaa, tulisi varmistaa mahdollisuuksien mukaan, että kyseiset henkilöt ovat esteettömiä.

- 2.5 Koulu käyttää kaikkia käytettävissään olevia keinoja varmistukseksi, etteivät asiattomat pääse kouluun ja että luvattomat vierailijat voidaan tunnistaa helposti.

- 2.6 Suositellaan, että luokanopettaja ja kaikki muu henkilökunta, joka työskentelee lasten kanssa, osallistuu asianmukaiseen koulutukseen voidakseen hoitaa lastensuojeluun liittyvät vastuunsa tehokkaasti. Tämä tulisi suunnitella ja aikatauluttaa koulun henkilöstön täydennyskoulutus suunnitelmissa.

3 Turvallisuus, terveys ja mukavuus

3.1 Kouluympäristö

On ensiarvoista, että kaikille Eurooppa-kouluissa työskenteleville järjestetään turvallinen, terve ja miellyttävä työympäristö. Tämän varmistamiseksi koulut tekevät kattavan riskianalyysin ja säännöllisiä turvalaitteiden tarkastuksia, siivoavat koulun alueet säännöllisesti ja tehokkaasti, kannustavat terveelliseen ruokavalioon ja hygieniakäytäntöihin sekä huolehtivat asianmukaisista ja miellyttävistä luokkahuoneista.

On tärkeää varmistaa, että koululla on hyväksytty nopea toimintavaste onnettomuus- tai sairaustilanteissa, mukaan lukien opetus- ja muun henkilöstön nimeäminen ja kouluttaminen ensiapuvastaaviksi (kunhan se ei ole ristiriidassa paikallisen lainsäädännön kanssa) ja onnettomuustilaston pitäminen.

Vanhemmat toimittavat tiedot lapsista, joilla on allergioita tai jokin erityinen lääketieteellinen tila, vain tarvittavissa määrin ottaen huomioon lääkärinlausunnot, vanhempien toiveet sekä asian luottamuksellisuuden.

3.2 Koulun ulkopuolinen toiminta

Koulun ulkopuolisen toiminnan osalta koulu on velvollinen takaamaan oppilaiden hyvinvointi (esimerkiksi varmistamaan, että paikalliset viranomaiset ovat hyväksyneet majoitustilat). Kaikkea tällaista toimintaa tulisi edeltää riskianalyysimenettely, johon opiskelijoita valvovat opettajat on otettava täysimääräisesti mukaan.

Vanhemmille on annettava tarkat tiedot kaikista näkökohdista, jotka liittyvät koulun retkiin, joihin heidän lapsensa osallistuvat.

4 Toteutus ja menettelyt

4.1 Käyttäytyminen

Säännölliset ja hyväksytyt menettelytavat ovat keskeisiä jokaisessa koulussa, niiden tulisi vastata tarpeita, ja kattaa koko ikäluokan tarpeet. On ensiarvoista, että kaikki kouluyhteisön osapuolet ovat tietoisia seuraavista suuntaviivoista ja noudattavat niitä:

- asianmukaisen ja turvallisen käyttäytymisen edistäminen koulun tiloissa ja ruokalassa kouluaikana ja jatkettuna kouluaikana sekä ennen koulun alkua ja koulun jälkeen tapahtuvissa toimissa, koulukuljetuksissa ja luokkaretkillä;
- oppilaiden läsnäolon, poissaolojen ja koulun sisällä tapahtuvien aiheettomien poissaolojen tehokas valvonta sekä asianmukaiset seurantatoimet;
- tietoisuus siitä, että opettajat ja muu henkilöstö ovat tärkeitä roolimalleja.

4.2 Tietoisuus oppilaiden oikeuksista ja velvollisuuksista

Kaikkien Eurooppa-koulujen tulisi järjestää oppilaille ja kaikille työntekijöilleen kunnioittava ympäristö, joka takaa opettajien ja oppilaiden välisen kunnioittavan kanssakäynnin luokassa ja sen ulkopuolella, ja suojelee oppilaita kaikesta syrjinnästä. Lisäksi niin opettajien kuin opiskelijoiden tulee välttää kansallisuuteen, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, rotuun, vajuuteen ja erityisopetuksen tarpeeseen jne. liittyvää luokittelua. Tämän päämäärän mukaisesti koulujen tulee tarjota henkilö-

kohtaisten suhteiden opetusta, rohkaista kaikkien kouluuyhteisön jäsenten kunnioittamiseen, mahdollisuuksiin ja mukaan ottamiseen heidän rotuunsa, kansallisuuteensa, uskontoonsa, seksuaaliseen suuntautumiseensa, sukupuoleensa, vajavuutensa ja erityisopetuksen tarpeeseensa katsomatta.

4.2 Koulukiusaaminen

Kullakin koululla on oltava julkaistut

- selkeät suuntaviivat ja menettelytavat, joita noudatetaan koulukiusaamistilanteissa, olipa kiusaaminen fyysistä, sanallista tai epäsuoraa (nöyryyttäminen, huhut, juorut jne.), tai oppilaiden keskinäistä tai oppilaan ja henkilökunnan välistä;
- koulukiusaamisen estämishjelma osana koulun toimintaa. Opettajien pitäisi saada koulutusta aiheesta esimerkiksi koulutuspäivillä.

4.4 Valitusten käsittelyjärjestelmä

Kunkin koulun tulisi laatia ja julkaista käyttäjätavallinen ja tehokas valitusjärjestelmä.

Käyttäjätavallisen valitusjärjestelmän luominen:

- selkeä tieto siitä, kuinka ja kenelle valitetaan (ala-asteella yleensä luokanopettajalle, yläasteella ja lukiossa usein opinto-ohjauskeskukseen).
- yhteisesti sovittu valitusten seurantamenettely, johon sisältyy luottamuksellisuuden kunnioittaminen tarpeen mukaan, mutta kuitenkin asiasta asianmukaisesti tiedottaminen itse valituksen kohteelle.
- valitusten ja niiden aiheuttamien toimien kirjaaminen.
- asiasta tiedottaminen muille koulun jäsenille, joiden on syytä olla tietoisia asiasta.
- tiedottaminen paikallisten ja kansallisten avustavien puhelimien palveluista.

4.5 Menettelyt hyväksikäyttöepäilyjen käsittelemiseksi

Kunkin koulun tulisi laatia ja julkaista asianmukaiset menettelyt hyväksikäyttöepäilyjen käsittelemiseksi. Näitä ovat:

- Yhteisesti sovittu vastaus vihjauksiin suullisesta, fyysisestä, tunnepohjaisesta tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä. (Toteen näytetyissä tapauksissa vastauksen on noudatettava koulun isäntämaan oikeuskäytäntöä ja menettelyitä.)
- Neuvotaan henkilöstöä tunnistamaan lapsiin kohdistuvan hyväksikäytön merkit ja oireet, myös ruumiilliset tai käyttäytymiseen/kehitykseen liittyvät tekijät.
- Menettelyt ilmitulon käsittelemiseksi
- Henkilöstön jäsenten lastensuojeluun liittyvät vastuut
- Nimettyjen henkilöiden vastuut kouluissa
- Ilmoitusvelvollisuus toimivaltaisille lastensuojeluviranomaisille (esim. kansalliset terveysterveviranomaiset tai poliisi)
- Isäntämaan voimassa olevien kansallisten lastensuojelusäännösten mukaiset tapausten tutkintarajoitukset, joita on noudatettava.
- Myös tapausten tai syytteiden kirjaamiseen liittyvät velvoitteet.

Liite: Koulujen lastensuojelupolitiikan ja menettelyiden suositukset ja tarkistuslista

Turvallisuus

- Koulun hallinnon ja julkisten töiden osaston tekemä säännöllinen ja toistuva rakennuksen ja tontin tarkastus, joka sisältää kaikki uudet rakennukset ja tilankäytön muutokset.
- Asianmukainen vastaus mahdollisiin vaaratilanteisiin, kunkin tapauksen kiireellisyiden mukaan.
- Riskianalyysi, joka on pidettävä ajan tasalla.
- Oppilaita on suojeltava liikenteen vaaroilta silloin, kun he liikkuvat koulun alueella tai koulun vastuulla (esim. vierailuiden ja luokkaretkien aikana).
- Monikerroksisiin rakennuksiin on järjestettävä paloportaita, rakennusten pääsisäänkäynteihin ulosaukeavia ovia ja hätäuloskäyntien opasteita.
- Säännölliset evakuointiharjoitukset, henkilöstön ja oppilaiden kirjalliset evakuointiohjeet (esim. tulipalotilanteissa) ja selonteko harjoituksen kulusta kunkin harjoituksen jälkeen turvallisuuden parantamiseksi.
- Turvatoimista vastaavan henkilön nimittäminen.
- Noudatetaan paikallista laboratorioden turvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä, esimerkiksi koskien oppilasmäärää, hengityssuojaimien, suojalasien tai -vaatteiden käyttöä, kemikaalien varastointia, tuuletusta ja opettajan valvontaa.
- Säännöllinen asiantuntijan tekemä liikuntavarusteiden tarkastus.
- Asiallisen kokoiset, asianmukaisesti varustetut ja hoidetut vapaa-ajanviettoon tarkoitettut tilat.

Hygienia ja terveys

- Tilojen, erityisesti ruoanvalmistus- ja ruokailutilojen sekä wc- ja suihkutilojen tehokas puhdistaminen.
- Veden, saippuan ja kuivausvälineiden järjestäminen wc-tiloihin.
- Paikallisten keittiöitä ja lämmityslaitteita koskevien turvamääräysten huomioon ottaminen.
- Uima-altaan veden ja yleisen hygienian laadun säännöllinen valvonta paikallisten sääntöjen mukaisesti.
- Seinätöherrysten, purukumin ja muiden rumentavien esineiden poistaminen säännöllisesti.
- Taistelu huumeiden, alkoholin, tupakan ja muiden huumaavien aineiden käyttöä vastaan.

Mukavuus

Kaikissa Eurooppa-kouluissa on tehtävä kaikki mahdollinen oppilaiden mielenterveyden edistämiseksi. Laitoksen johdon tulee valvoa, että:

- Luokkahuoneet, laboratoriot ja liikuntatilat ovat hyvin valaistut, asianmukaisesti lämmitetyt ja ilmastoidut sekä sopivan kokoisia niitä käyttäville ryhmille.
- Luokkahuoneiden huonekalut ovat laadukkaita ja sopivan kokoisia niitä käyttäville oppilaille.
- Kaikilla oppilailla on oikeus asianmukaiseen lounastaukoon.

Tämän asiakirjan suositukset käsitellään kunkin koulun asianomaisissa elimissä, kuten kasvatusasiainneuvottelukunnassa. Ohjesääntöä täydennetään niiden mukaisesti. Suositukset tulisi panna täytäntöön ja seurata niiden vaikutuksia säännöllisesti.